

Edukacja IPN

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/lublin/wystawy-o-regionie/walka-o-dusze-narodu-wo/144451,Walka-o-dusze-narodu-Wokol-obchodow-Milenium-i-Tysiaclecia-Panstwa-Polskiego-195.html>

20.04.2024, 08:01

Walka o duszę narodu. Wokół obchodów Milenium i Tysiąclecia Państwa Polskiego (1956-1966/1967)

Wystawa ***Walka o duszę narodu. Wokół obchodów Milenium i Tysiąclecia Państwa Polskiego (1956-1966/1967)***, przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Lublinie, poświęcona jest realizowanemu przez Kościół w latach 1956-1966 programowi obchodów Milenium Chrztu Polski oraz odbywającym się niemalże równoległe państwowym obchodom rocznicy Tysiąclecia Państwa Polskiego.

Na wystawie zaprezentowano zdjęcia z archiwów: państwowych i kościelnych, agencji prasowych, lokalnych placówek muzealnych, bibliotek oraz ze zbiorów prywatnych.

Autorki: Agnieszka Skura, dr Katarzyna Zawadka

Opracowanie graficzne: Marcin Kucewicz

Recenzja merytoryczna: dr Bartłomiej Noszczak

Recenzja plastyczna: Katarzyna Hudzicka-Chochorowska

Redakcja i korekta: Ewa Ankiersztein

Koordynator: Magdalena Śladecka

Wystawa przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Lublinie

Walka o duszę narodu

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Wokół obchodów Milenium i Tysiąclecia Państwa Polskiego (1956–1966/67)

Autorki: **Agnieszka Skura, dr Katarzyna Zawadka**
Opracowanie graficzne: **Marcin Kucewicz**
Recenzja merytoryczna: **dr Bartłomiej Noszczak**
Recenzja plastyczna: **Katarzyna Hudzicka-Chochorowska**
Redakcja i korekta: **Ewa Ankiersztein**
Koordynator: **Magdalena Śląddecka**

Wystawa przygotowana przez
Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Lublinie

Panele wystawy

Walka o duszę narodu

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Wokół obchodów Milenium i Tysiąclecia Państwa Polskiego (1956–1966/67)

Autorki: **Agnieszka Skura, dr Katarzyna Zawadka**
Opracowanie graficzne: **Marcin Kucewicz**
Recenzja merytoryczna: **dr Bartłomiej Noszczak**
Recenzja plastyczna: **Katarzyna Hudzicka-Chochorowska**
Redakcja i korekta: **Ewa Ankiersztein**
Koordynator: **Magdalena Śląddecka**

Wystawa przygotowana przez
Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Lublinie

Główne uroczystości milenijne na Jasnej Górze 2–4 maja 1966 r.
Obraz: Małki Borkin / Głębokowski / Analizy w szerokiej prasie /
na zdjęciu [osobisty. ipn]

Stosunki państwo-Kościół w latach 1944-1956

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Po objęciu w 1944 r. władzy w Polsce komuniści początkowo utrzymywali pozorną koegzystencję z hierarchicznym Kościołem katolickim. Wyrazem tego była m.in. zgoda na wznowienie działalności Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, powrót religii do szkół, wyłączenie dóbr kościelnych z reformy rolnej. Jednak już we wrześniu 1945 r. uchwałą Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej za niezobowiązującą uznano kankardatę ze Stolicą Apostolską, co dawało komunistom większą swobodę w kreowaniu polityki wobec Kościoła. Po umocnieniu swej władzy, m.in. przy pomocy sfałszowania referendum (czerwiec 1946 r.) i wyborów do Sejmu Ustawodawczego (styczeń 1947 r.), rządzący przystąpili do zdecydowanego zwalczania Kościoła – ostatniej już w tym czasie wolnej instytucji na społeczno-politycznej scenie kraju. Z inspiracji Kremla zaczęła antonizować duchowieństwo. Przy Związku Bojowników o Wolność i Demokrację powołano ruch lojalnych wobec władzy „księży patriotów”, przejęto „Caritas” i zawieszono działalność stowarzyszeń religijnych. Aresztowano księży i zakonnice.

Działania te zbiegły się ze zmianą głowy Kościoła w Polsce. Po śmierci prymasa Augusta Hlonda 12 listopada 1948 r. papież Pius XII wyznaczył na jego następcę biskupa lubelskiego Stefana Wyszyńskiego.

14 kwietnia 1950 r. zawarte zostało porozumienie między Episkopatem a rządem komunistycznym. Za cenę ustępstw wobec władz Kościół zachował prawo do nauczania religii w szkołach, funkcjonowania szkół katolickich oraz stowarzyszeń.

Mimo kwietniowego porozumienia, które dla ludzi władzy miało charakter wyłącznie deklaracyjny, w kolejnych latach nasiliły się represje wobec Kościoła. Nadal aresztowano księży, odbyły się również pokazowe procesy duszpasterzy z kurii krakowskiej oraz biskupa kieleckiego Czesława Kaczmarka. W lutym 1953 r. władze wydały dekret o obsadzeniu duchownych stanowisk kościelnych, gwarantując sobie tym samym wpływ na politykę personalną w Kościele. W nocy z 25 na 26 września Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego aresztowało prymasa Wyszyńskiego i osadziło go w Rywałdzie, a następnie w Stoczku Warmińskim, Prudniku i Komańcza.

Zmiany zachodzące w Polsce po śmierci Stalina (marzec 1953 r.), antykomunistyczna rewolta w Poznaniu (czerwiec 1956 r.), przemiany społeczno-polityczne Października 1956 r. i wzrost aktywności społeczeństwa w duchu oporu względem władz spowodowały rewizję polityki wobec Kościoła. 24 października 1956 r. ekipa I sekretarza KC PZPR Władysława Gomułki podjęła decyzję o uwolnieniu prymasa Wyszyńskiego. 31 grudnia 1956 r. Kościół zawarł z władzami nowe porozumienie, które m.in. przekreślało postanowienia dekretu z lutego 1953 r. o obsadzeniu duchownych stanowisk kościelnych. Kościół – formalnie – zyskał regulację gwarantującą mu względą swobodę działania.

Liberalizacja stosunków z Kościołem nie trwała długo. Wraz ze stabilizacją sytuacji w kraju oraz umocnieniem pozycji Gomułki polityka wyznaniowa ewoluowała w stronę ponownego konfliktu. Jedno z jego pół stanowiły zbliżające się kościelne obchody jubileuszu Milenium Chrztu Polski [łac. *millennium* – tysiącletcie].

Defilada w czasie obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego, Warszawa, 22 lipca 1966 r. r/f

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Kardynał Stefan Wyszyński w czasie
imprezowania w klasztorze Siostr Nizersterek
w Kononowie, 1956 r.
Przez cały okres sprawowania urzędu prymasa
(1963-1981) kształtował oblicze polskiego
Kościoła.

3

1956

Na drodze do Milenium - Śluby Jasnogórskie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Jasnogórskie Śluby Narodu Polskiego (zwane także Ślubami Narodu lub Jasnogórskimi Przyrzeczeniami Narodu) zainaugurowały ponad dziesięcioletnie obchody Milenium Chrztu Polski (1956-1966/1967). Zapoczątkowały zarazem odnowę religijną, duchową i moralną narodu polskiego. Ich celem było przygotowanie społeczeństwa do głębokiego przeżywania wielkiego święta polskiego chrześcijaństwa, które miało zjednoczyć i umocnić Polaków w wierze.

Idea Ślubów Jasnogórskich powstała w związku z trzeciecią rocznicą obrony Jasnej Góry przed Szwedami oraz chęcią odnowienia ślubów lwowskich złożonych przez króla Jana Kazimierza w kwietniu 1656 r. Uwzględniający czasy współczesne nowy tekst Ślubów Narodu mógł – według większości biskupów polskich oraz ojców paulinów z Jasnej Góry – wyjść jedynie spod pióra kardynała Stefana Wyszyńskiego. Prymasa Polski, odnoszącego się początkowo do idei paulinów z dystansem, ostatecznie przekonała Maria Okońska, współzałożycielka (m.in. wraz z Marią Wantowską i Janiną Michalską) współczesny zryc konskrowanego „Osomki”. Na bazie tej grupy powstał późniejszy Instytut Prymasa Wyszyńskiego.

Tekst Ślubów prymas Wyszyński napisał w maju 1956 r. w czasie internowania w klasztorze Sióstr Nazaretanek w Komarce. Stanowił on odpowiedź na problemy i negatywne zmiany w życiu społecznym i religijnym Polaków wywołane wojną i okupacją. Położył podwaliny pod ogólnopolski program duszpasterski Wielkiej Nowenny 1957-1966 (nowenna – w liturgii katolickiej cykliczne nabożeństwo przed większym świętem lub uroczystościami, rozłożone na dziewięć dni, tygodni, lat, od łac. novem – dziewięć).

26 sierpnia 1956 r. przed obrazem Czarnej Madonny nastąpiło uroczyste odczytanie Jasnogórskich Ślubów Narodu Polskiego przez biskupa Michała Klepacza. Towarzyszyło mu kilkudziesięciu duchownych (biskupów, wikariuszy, księży, zakonników i zakonnice) oraz około miliona wiernych. Mimo początkowych zastrzeżeń, w tym szczególnego kontrolowania pielgrzymujących na Jasną Górę, władze nie podjęły radykalnych działań ograniczających uroczystości.

W tym czasie prymas Wyszyński nadal przebywał w adobeobnieniu w Komarce i tam składał przyrzeczenia indywidualnie. Na Jasnej Górze ustawiono pusty tron z jego herbem przyozdobiony białymi i czerwonymi różami. Symbolizował on oddanie prymasowi, a także oczekiwanie Polaków, że rychło odzyska wolność.

Prymas Stefan Wyszyński i Maria Okońska (194), Maria Wantowska (195) oraz siostry Stanisława Miemczak (w głębi z prawej), Komarce, 1956 r.

Pusty fotel prymasa w czasie uroczystości odczytania Ślubów Jasnogórskich, Czeszuchowa, 26 sierpnia 1956 r. (Archiwum Prymasa)

Odczytanie Ślubów Jasnogórskich, Czeszuchowa, 26 sierpnia 1956 r. (Archiwum Prymasa)

1956

Na drodze do Milenium - Wielka Nowenna

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

„
Dziewięcioletnie przygotowanie do Milenium winno całą Polskę przeobrazić wewnątrz. Los komunizmu rozstrzygnie się w Polsce. Jak Polska się uchrześcijani, stanie się wielką siłą moralną, komunizm sam przez się upadnie. Losy komunizmu rozstrzygną się nie w Rosji, lecz w Polsce. Polska pokaże całemu światu, jak się brać do komunizmu, i cały świat będzie jej wdzięczny za to!

Prymas Stefan Wyszyński, przemowa podczas spotkania z warszawskimi księżmi, wrzesień 1957 r.

Wielka Nowenna, nazywana rekolekcjami narodu, była rozwinięciem rozpoczętej przez Jasnogórskie Śluby odnowy społeczeństwa polskiego, służyła umacnianiu jego osobowości, pobożności, a także ponownemu zwróceniu się ku wartościom, tradycjom i zasadom chrześcijańskim.

Jaj program realizowano w dziewięcioletnim cyklu. Do każdego roku przypisano konkretne hasło Ślubów Jasnogórskich i tematy rozważań.

PAMIĄTKA • ŚLUBÓW • NARODU • POLSKIEGO
NA JASNEJ GÓRZE • 26 SIERPNIĄ 1956 R.

KRÓLOWO POLSKI!
ODNAWIAM ŚLUBY OJCÓW
NASZYCH I CIEBIE PATRONKĄ
NASZĄ I KRÓLOWĄ WZNAJĘ! ++

PRZYRZEKAM CI UCZENIĆ WSZYSTKO
CO LEŻY W MOJEJ MOCY, ABY POL-
SKA BYŁA RZECZYSWISTĄ KRÓLEST-
WEM TWĘGO ŚNA I TWOIM! ++

PRZYRZEKAM ZŁO W SIŁNIE ŁASKI I WNIĘCIAWIDEJ, BEZ
OKREŚLONA CIĘŻARÓW!
PRZYRZEKAM BYĆ WIERNYM KOSCIÓŁOWI, ŚWIŁEJNAM
I JEJEGO PASTERZOM!
PRZYRZEKAM BRONIĆ KAŻDEGO POCZĘTEGO DZIECKA,
DUCHOWO WYCHOWAĆ MŁODZIEŻ, I SZKIEŁ
CZYSTOŚCI I WIERNOŚCI MŁODZIEŻY, RODZINY!
PRZYRZEKAM WRAZEM W WYKONANIU I WERCHU, ZŁO
MIŁOŚĆ KJA BOGI I TOBIE!
PRZYRZEKAM ZŁO W ZŁOZIE I POKOJIA; DAROWAĆ
WIELKIE WRAZ DOPRO; WIELKIM DOPRO;
W WYKONANIU I WERCHU, WRAZ I WRAZ;
DAMI I WRAZ, IŚ ŚLUBIA TWOICH CNI
SZERZYĆ W MOIM OTOCZENIU I NA DAŁEJ
POLSKIEJ ZIEMI CZEŚĆ I NAGRODZENIE KJA
TOBIE.

Scenopis Prymasowski

Wielka Nowenna odegrała znaczącą rolę w życiu religijnym i społecznym Polaków. Stanowiła przede wszystkim czynnik mobilizujący do zachowania wiary oraz oddania się Kościołowi i jego nauce. Była odpowiedzią na planowane przez ówczesne władze masową ateizację i kultywację obywateli, sprzeciwem wobec nowych porządków i zasad, które chciano narzucić. Masowy udział Polaków w Jasnogórskich Ślubach Narodu, a następnie w programie Wielkiej Nowenny pokazał siłę Kościoła w Polsce, lojalność społeczeństwa wobec wiary oraz kardynała Stefana Wyszyńskiego.

I rok – 1957/1958
Obrona wiary:
**Wierność Bogu, Krzyżowi, Ewangelii,
Kościółowi i jego Pasterzom**

II rok – 1958/1959
Życie w łasce uświęcającej:
Naród wierny łasce

III rok – 1959/1960
Obrona życia, zwłaszcza
dzieci nienarodzonych:
Życie jest światłością ludzi

IV rok – 1960/1961
Wierność małżeńska:
**Małżeństwo – sakrament
wielki w Kościele**

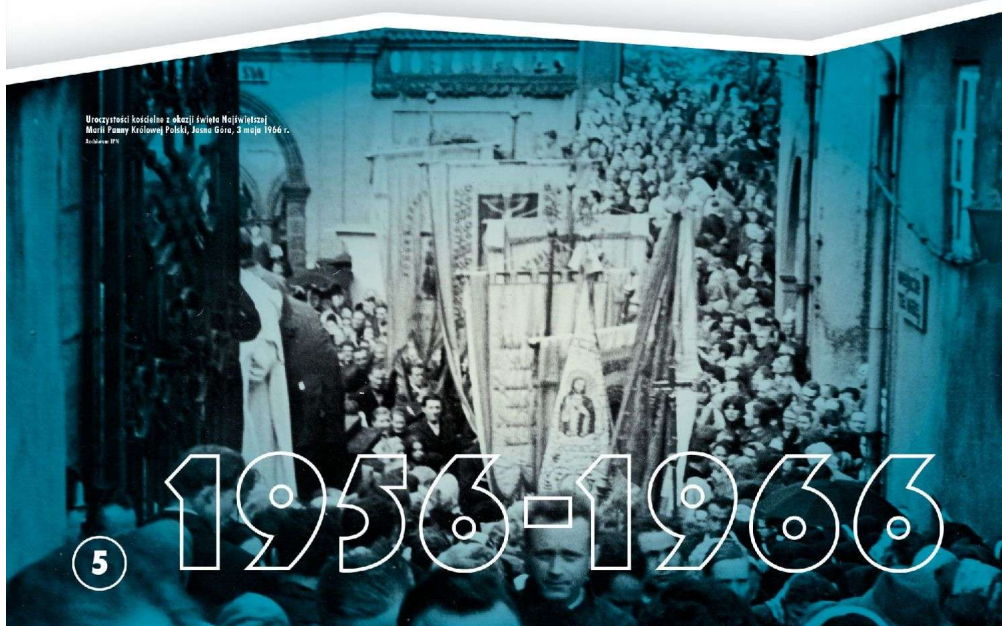
V rok – 1961/1962
Rodzina katolicka:
Rodzina Bogiem silna

VI rok – 1962/1963
Młodzież:
Młodzież wierna Chrystusowi

VII rok – 1963/1964
Miłość i sprawiedliwość społeczna:
Abyscie się społecznie miłowali

VIII rok – 1964/1965
Walka z wadami narodowymi:
Nowy człowiek w Chrystusie

IX rok – 1965/1966
Cześć dla Matki Najświętszej:
Weź w opiekę naród cały

Wierzytelnici kochający z akcją święto Matki Panny Królowej Polski, Jasna Góra, 3 maja 1956 r.
Złotowa 97

Peregrynacja kopii obrazu Młotki Boskiej Częstochowskiej

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

11 kwietnia 1957 r. podczas Konferencji Plonarnej Episkopatu Polski zapadła decyzja o peregrynacji kopii obrazu Młotki Boskiej Częstochowskiej, co miało stanowić element obchodów Milenium. Pokłonostawiona przez papieża Piusa XII reprodukcja autorstwa malarza Leonarda Torwita została zaprezentowana wernym podczas uroczystości na Jasnej Górze 26 sierpnia 1957 r., a następnie rozpoczęła uroczystą procesję po kraju. Do wiosny 1966 r. obraz odwiedził kolejno: archidiecezję warszawską, diecezję siedlecką, łomżyńską, administrację apostolską z siedzibą w Białymstoku, administrację apostolską z siedzibą w Olsztynie, diecezję gdańską, chełmińską, administrację apostolską z siedzibą w Gorzowie Wielkopolskim, Wrocławiu oraz Opolu.

W okresie głównych uroczystości milenijnych obraz odwiedził wszystkie stolicy biskupie oraz miasta na tzw. Szlaku Tysiąclecia, który wyznaczały ośrodki o wyjątkowym znaczeniu historycznym dla Kościoła. Były to kolejno: Gniezno, Poznań, Jasna Góra, Kraków, Piekary Śląskie, Gdańsk, Lublin, Frombork oraz Warszawa.

Leonard Torwit (1912-1967)
- malarz, wykładowca UMK
w Toruniu. Portret autorstwa
Konrada Dąrgiewicza z 1946 r.
Archiwum UMK w Toruniu

„
Jeśli chodzi o Nawiedzenie Obrazu
wszędzie było ono znakiem szczególnej
miłości, jedności i pokoju.
Wszędzie, gdzie odbywały się uroczystości
w tym jednoczącym Znaku pokoju i miłości,
społeczeństwo polskie miało postawę
wybitnie godną narodu kulturalnego,
wierzącego, świadomego swych praw
i obowiązków.

Kolosalny obraz Nawiedzenia na szlaku
milenijnym, fragment kalendarza
prymasa Wyszyńskiego,
Warszawa, 21 czerwca 1966 r.

Peregrynacja obrazu pokazywała siłę Kościoła w Polsce, a także stanowiła okazję do zamianowania wiary po okresie stalinizmu. Była również nowatorską formą ewangelizacji. Nie tylko pogłębiła mądryn charakter katolicyzmu w Polsce, ale również przyczyniła się do ożywienia życia religijnego oraz budowania relacji społecznych, szczególnie na Ziemiach Odzyskanych. Choć początkowo władze państwowe wydawały się ignorować peregrynację, z czasem podjęły przeciwdziałania. Uznano bowiem, że celom pielgrzymki obrazu jest „wytworzenie klimatu nietolerancji”.

Uroczystości milenijne w Piekarach Śląskich 22 maja 1966 r.
Potęgowanie Obrazu Młotki Boskiej przez wiarnych.
Władze państwowe zarządziły, „by przewozić kopię obrazu
M. B. Częstochowskiej do miejscowości skupowenice
tzn. do kościoła, w którym odbywały się uroczystości
milenijne i powrotu, odbywał się świąteczny obchód
się skupowenice, bez względu na ich poglądy, po tracie
urządzenia z właściwymi organami państwowymi”.

DO OJCÓW SOBÓRU

Memoriał o niektórych aspektach kultury maryjnej
w Polsce

Z uwagą i radością śledziliśmy dyskusję Najprzewielebniejszych Ojców Soboru nad właściwym pomieszczeniem rzeźbienia o NMP w soborze „O Kościele”. Dla nas, odwiecznych oszołostów NMP, nie było z nas jest rasowa obywatel, mająca własnej państwa wobec troski o naszą Bogarodnicę. Dlatego też pragniemy szerzyć uwagę Ojców Soboru na pewne niewłaściwości, jakie sakradły się do praktyk religijnych, poświęconych Najświętszej Maryi Pannie w Polsce.

Skierowany do Soboru Watykańskiego II dokument przygotowany przez duchownych współpracujących z SB. Inspirowany przez władze partii miał służyć głosowi obywateli. Wytykano w nim peregrynację oraz kult maryjny w Polsce jako inspirujący przez pryncypały „obcy” i „powszechny” sposób wyrażenia wiary, niegwarantujący rekonesansu do duszy sobora. Dla ojca sobora. Memoriał o niektórych aspektach kultury maryjnej w Polsce, 1963 r. Archiwum UM

Kopia obrazu ikonostazowego wzięta przez studentów obchodów Milenium w Lublinie, 5 czerwca 1966 r. n.c.

1957

Memoriał biskupów i List Gomułki

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

W połowie 1958 r. nastąpiła zmiana w polityce wyznaniowej ekipy Władysława Gomułki. Jej przejawem były wytyczne Biura Politycznego KC PZPR. Zakazano otwierania nowych parafii, położono nacisk na szczególne egzekwowanie przepisów regulujących drukowanie przez duchowieństwo materiałów na powielaczach. Powołano stałą Komisję KC ds. Kleru pod przewodnictwem Zenona Kliszki, która miała opracowywać zasady działania partii w zakresie relacji władz z Kościołem.

Zarówno nakaz Prawdy, jak i spokoju społecznego wymagają, by stanowczo odsunąć na bok podejrzenia, jakoby Kościół przez tę pracę chciał stworzyć wyłączny nurt i odciągnąć obywateli od programu ogólnopaństwowego Milenium. Katolicy chcą uczcić wielką rocznicę Chrztu św. zgodnie z wybitnie religijną i nadprzyrodzoną treścią tej rocznicy.

W wrześniu 1958 r. biskupi skierowali do rządzących memoriał, podkreślający w nim religijny i moralny charakter obchodów Milenium

Program duszpasterskiej pracy w okresie obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego jest również przykładem tego, jak polityczne tendencje osłania się religijnymi pozorami. Jest to program totalnej kleryzacji Polski i walki z wszelkimi przejawami laicyzacji.

Odpowiedzią władz był List Władysława Gomułki do Episkopatu z 27 maja 1959 r., w którym i sekretarz KC PZPR jednoznacznie ocenił program Milenium

Obchody milenijne, Lublin 1966 r.
Archiwum Państwowe

Uroczysto obchody piętnastolecia PRL z udziałem NIABy Chruszczowa, I sekretarza KC PZPR, Warszawa, 22 lipca 1959 r.
Pa. Instytut Pamięci Narodowej, 000-000-0000

Rewizja w Instytucie Prymasowskim Ślubów Narodu na Jasnej Górze

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Nielegalne wydawanie i kolportaż antypaństwowych druków w Częstochowie Generałna Prokuratura przeprowadzi postępowanie karno-sądowe

Generałna Prokuratura ogłosiła komunikat, w którym informuje o nielegalnym wydawaniu i kolportażu w Częstochowie antypaństwowych druków. Wskazuje na to fakt, że w tym mieście w okresie ostatnich kilku lat wydano i rozprowadzono w sposób nielegalny ponad 100 tysięcy sztuk antypaństwowych druków. Wskazuje również na to, że w tym czasie w Częstochowie działała grupa osób, które zajmowały się wydawaniem i kolportażem antypaństwowych druków. Wskazuje również na to, że w tym czasie w Częstochowie działała grupa osób, które zajmowały się wydawaniem i kolportażem antypaństwowych druków.

Przygotowaniami do realizacji Ślubów Jasnogórskich i Wielkiej Nowenny, w tym drukiem i dystrybucją materiałów duszpasterskich dla parafii w kraju, zajęli się Instytut Prymasowski Ślubów Narodu na Jasnej Górze. Instytut prowadził własne biuro oraz oficynę wydawniczą Wydawnictwo Jasna Góra na terenie klasztoru pauliński na Jasnej Górze. Instytut przygotowywał ulotki, afisze, teksty poświęcone kolejnym hasłom Wielkiej Nowenny oraz drukował czasopisma i książki o tematyce religijnej przeznaczone dla wiernych pielgrzymujących na Jasną Górę. 21 lipca 1958 r. grupa funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej wraz z prokuratorem Janem Baboniem dokonała rewizji, a następnie rekwizycji w siedzibie Instytutu Prymasowskiego. Zabrano znajdujące się tam materiały wydawnicze duszpasterskie. Obecnych na miejscu zakonników oraz protestujących świeckich pobito. Aresztowano kilku pracowników Instytutu.

„Żyła Warszawa”, 30 lipca 1958 r.

Przygotowaniami do realizacji Ślubów Jasnogórskich i Wielkiej Nowenny, w tym drukiem i dystrybucją materiałów duszpasterskich dla parafii w kraju, zajęli się Instytut Prymasowski Ślubów Narodu na Jasnej Górze. Instytut prowadził własne biuro oraz oficynę wydawniczą Wydawnictwo Jasna Góra na terenie klasztoru pauliński na Jasnej Górze.

Instytut przygotowywał ulotki, afisze, teksty poświęcone kolejnym hasłom Wielkiej Nowenny oraz drukował czasopisma i książki o tematyce religijnej przeznaczone dla wiernych pielgrzymujących na Jasną Górę. 21 lipca 1958 r. grupa funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej wraz z prokuratorem Janem Baboniem dokonała rewizji, a następnie rekwizycji w siedzibie Instytutu Prymasowskiego. Zabrano znajdujące się tam materiały wydawnicze duszpasterskie. Obecnych na miejscu zakonników oraz protestujących świeckich pobito. Aresztowano kilku pracowników Instytutu.

Swoje zachowanie władze tłumaczyły rzekomo nielegalną działalnością Instytutu, któremu zarzucano używanie niezarejestrowanych powielaczy, nieprzeznaczonych drukowanych materiałów urzędowej cenzury oraz dopuszczanie do druku materiałów niezwiązanych z tematyką Kościoła i wiary.

Protest prymasa Wyszyńskiego skierowany do Prokuratury Generalnej pozostał bez odzewu. Jednocześnie kilku aresztowanym osobom wytoczono sprawy karne, m.in. przesterowi paulińowi ojcu Korneliuszowi Jamiolowi (skazany na pół roku aresztu w zawieszaniu), ojcu Pawłowi Kosiakowi (skazany na 10 miesięcy aresztu w zawieszaniu oraz 5000 zł grzywny) oraz Bohdanowi Skąpskiemu (skazany na 10 miesięcy aresztu w zawieszaniu oraz 10 000 zł grzywny). Dodatkowo szycaną wobec zakonu było należenie 24 marca 1959 r. podatków obrotowego i dochodowego za lata 1957–1958 oraz zarekwirowanie dwóch samochodów i ciągnika.

”
Smutne i brzemienne w skutki zaszczytne wypadki. Świadczą one o wielkiej zaciętości państwa przeciw dziełu Bożemu. O g. około 14 wtargnęli do Instytutu Prymasowskiego Ślubów Narodu urzędnicy prokuratury wojewódzkiej i funkcjonariusze Milicji Obywatelskiej (...). [Milicja] wylamała koło godz. 23 bramy klasztoru i wtargnęła siłą na dziedziniec wewnętrzny, dopuszczając się karygodnego i brutalnego czynu bicia pałkami po głowach, szarpania za włosy i kopania modlących się pielgrzymów – niewiast i mężczyzn, znajdujących się na tym terenie księży, zakonników i pracowników klasztoru, wyśmiewając i szycząc równocześnie z uczuć i praktyk religijnych tych osób.

Kronika Kwatery Jasnogórskiego, z lipca z 21 lipca 1958 r., k. 103-104

Rocznica sakry biskupiej prymasa Wyszyńskiego, Jasna Góra, 12 maja 1971 r., Instytut Prymasowski

List biskupów polskich do biskupów niemieckich

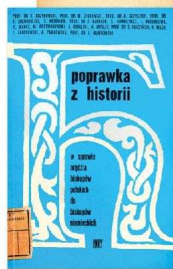

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Wydane przez władze publikacje odnoszące się do treści orędzia biskupów

W SPRAWIE
„ORĘDZIA”
BISKUPÓW
POLSKICH

PUBLIKACJA PRACOWNI

Z inicjatywy prymasa Wyszyńskiego podczas ostatniej sesji Soboru Watykańskiego II polscy biskupi wystosowali kilkadziesiąt listów do episkopatów różnych krajów. Szczególne miejsce wśród nich zajęło *Orędzie biskupów polskich do ich niemieckich braci* w Chrystusowym urzędzie *pasterskim* przygotowane przez biskupa wrocławskiego Bolesława Kominka i przekazane stronie niemieckiej 18 listopada 1965 r.

List, idąc na przekór zimnowojennej retoryce obowiązującej w relacjach między PRL a RFN, apelował o zakończenie sporów związanych z kwestią granicy na Odrze i Nysie Kłodzkiej i podjęcie dialogu w duchu nauczania soboru. Biskupi polscy zaprosili biskupów niemieckich do udziału w obchodach Milenium i zapowiedzieli o wzajemne przebaczenie win, czego wyraz stanowiło słynne sformułowanie: „Udzielamy wybaczenia i prosimy o nie”.

Odpowiedź niemieckich biskupów z 5 grudnia 1965 r. była bardziej wyważona w tonie i unikała jednoznacznych deklaracji o charakterze politycznym, szczególnie w kwestii nienużalności polskiej granicy zachodniej. Takie stanowisko rozczarowało polskich biskupów oraz ułatwiło władzom PRL późniejszą akcję propagandową skierowaną przeciwko autorom orędzia.

Treść przesłania nie została uzgodniona z władzami komunistycznymi, dlatego spotkało się ona z ich zdecydowaną reakcją. W Polsce rozgłoszono ostrą kampanię propagandową potępiającą list wystosowany do niemieckiego duchowieństwa i jego autorów. Na masową skalę przeprowadzono akcję odczytową poświęconą apelowi polskich biskupów, wydano liczne broszury i książki wyjaśniające „błędy” orędzia. Odbłyły się również rozmowy z duchownymi wszystkich szczebli na temat ich stosunku do treści przesłania.

Bezpośrednią konsekwencją orędzia była odmowa wydania prymasowi Wyszyńskiemu paszportu na inaugurację światowych uroczystości milenijnych w Rzymie w styczniu 1966 r.

Kampania prasowa przeciwko orędziu miała pokazać i rzekomo oświecać społeczeństwo listem biskupów

1965

Kontrofensywa władzy

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Program Wielkiej Nowenny oraz obchodów Milenium Chrztu Polski rządzący określili jako „ofensywę wojującego klerykałizmu”. Oznaczało to zakończenie dotychczasowej odwilży w stosunkach państwo-Kościół i przygotowanie obchodów kontrmilenijnych.

25 lutego 1958 r. Sejm przyjął uchwałę w sprawie obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego w latach 1960–1966. Zakładano wielowymiarowy charakter planowanych przedsięwzięć i ich realizację w przestrzeni kulturalnej, naukowej, sportowej, oświatowej i społecznej. W głównej mierze świętowanie jubileuszu miało polegać na organizacji licznych imprez masowych: pokazów, odczytów, sesji naukowych, kongresów, wystaw, koncertów i wydarzeń sportowych.

12 lutego 1960 r. na posiedzeniu Rady Państwa przyjęto uchwałę Komitetu Przygotowawczego Obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego zawierającą szczegółowy program wydarzeń jubileuszowych w latach 1960–1966. Zakładał on m.in. mobilizowanie społeczeństwa do udziału w masowych czynach społecznych polegających na zadrzewianiu kraju, zakładaniu parków, sadzeniu drzew „tysiąclecia”, porządkowaniu miast i osiedli, budowaniu placówek kulturalnych czy organizowaniu powszechnych zbiórek na rzecz budowy Szkieletu Tysiąclecia. Za oficjalnym celem państwowego jubileuszu – pogłębiania patriotyzmu, jednoczenia obywateli w budowie nowej, wspólnej i silnej ojczyzny – skrywała się walka i rywalizacja z Kościołem.

Tysiąclecie swego bytu państwowego obchodzi naród polski w okresie poważnych osiągnięć społeczno-politycznych, gospodarczych i kulturalnych na swej drodze budownictwa socjalistycznego (...). Obchody Tysiąclecia powinny przynieść rozszerzenie wiedzy o przeszłości narodu od czasów najdawniejszych do naszych dni, wzbudzać zainteresowanie dziejami ojczystymi, aby były one źródłem uczuciowego zaangażowania się ze wszystkim co postępuje i twórcze w naszym kraju, mobilizować energię społeczną w budownictwie socjalistycznym.

Uchwała Komitetu Przygotowawczego Obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego uchwalona na posiedzeniu Rady Państwa 12 lutego 1960 r.

W każdym mieście i miasteczku organizowano w urzędowej oprawie m.in. pierwszomajowe pochody. Przebiegały one według ogólnie ustalonego scenariusza, który określał treść haseł na transparentach, wygląd dekoracji, zdjęcia i plakaty niesione przez manifestantów oraz rekwizyty i stroje. Udekorowanymi chorągiewkami i transparentami ulicami maszerowali w kolumnach uczniowie, nauczyciele, urzędnicy i przedstawiciele wszelkich grup zawodowych.

Obchody rocznicowe poprzedzono odczytami wygłoszonymi w zakładach pracy, świetlicach wiejskich, szkołach, na kolarniach wypoczynkowych i w innych większych skupiskach. Do wystąpienia przebiegającej wcześniej przygotowywali się zgodnie z wymaganiami partyjnej propagandy, uczestnicząc w specjalnych seminariach, na których prezentowano daną tematykę. Po odczytach organizowano atrakcyjne imprezy: występy artystyczne, zawody sportowe, zabawy taneczne, koncerty, kiermasze, festyny, akademia itp.

Pochód pierwszomajowy w Warszawie w 1964 r. nr

Pochód pierwszomajowy w Warszawie w 1964 r. nr

**„
Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z uznaniem przyjmuje do wiadomości powziętą przez Radę Państwa uchwałę o przyjęciu przez nią ogólnego kierownictwa i opieki nad przygotowaniem do obchodów oraz nad urzeczywistnieniem ich programu (...). Obchody Tysiąclecia Państwa Polskiego staną się podniosłą manifestacją wspólnoty całego polskiego społeczeństwa (...) zacieśnią więź braterską między społeczeństwem w kraju a rodakami na całym świecie. Obchody Tysiąclecia dodadzą nam nowych sił dla dalszego rozwoju naszej Ludowej Ojczyzny.**

Uchwała Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 25 lutego 1958 r. w sprawie obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego, M.P., nr 16, 1958, poz. 98

Drugim filarem obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego były ogólnopolskie uroczystości związane z okrągłymi rocznicami ważnych wydarzeń historycznych. Upamiętniono m.in. w 1960 r. 550. rocznicę bitwy pod Grunwaldem, w 1962 r. 1000-lecie Gdańska, w 1963 r. 100-lecie powstania styczniowego oraz 20-lecie Ludowego Wojska Polskiego, w 1964 r. 600-lecie Uniwersytetu Jagiellońskiego, w latach 1964–1965 20-lecie Polski Ludowej. Dodatkowo świętowano rocznice wyzwolenia województw, miast i powiatów spod okupacji niemieckiej, a także rocznice powstania danej miejscowości. Nieustannie przypominając o sojuszu polsko-radzieckim, co roku świętowano podpisanie polsko-radzieckiego układu o przyjaźni, a także organizowano Dni Leninowskie oraz Dni Kultury Radzieckiej itp.

Platforma styczniówki z propagandową dekoracją podczas pochodu pierwszomajowego w Gdyni w 1958 r. nr

1958

Tysiąc szkół na Tysiąclecie Państwa Polskiego

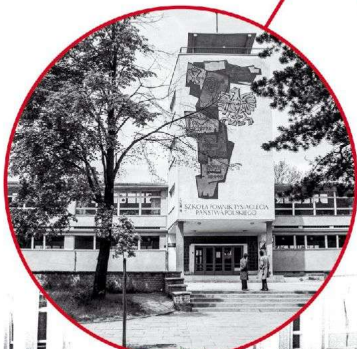
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

7 września 1958 r. Władysław Gomułka po raz pierwszy oficjalnie zapowiedział wielki ogólnonarodowy projekt budowy tysiąca nowych szkół. Wpisany w obchody Tysiąclecia Państwa Polskiego miał rozwiązać problem wynikający z braku wystarczającej liczby placówek oświatowych w Polsce Ludowej. W istocie stanowił odpowiedź władz komunistycznych na organizowane przez Kościół obchody Milenium.

Inicjatywa władzy zyskała szerokie poparcie społeczne, ponieważ szkolnictwo dotkliwie odczuwało skutki zarówno wiatolentnych zamachów, jak i strat powstałych na skutek działań wojennych. Szkoły mieściły się często w zdewastowanych budynkach, klasy były przepelnione, a niedłuda placówka musiała pracować w systemie dwuzmianowym.

Góralicy kopalni „Sierosz” przekazali swe młodzieńcze dniwko na budowę nowej szkoły we wsi, Leszczawie, 1959 r. i.sr

Szkola Tysiąclecia w Andzi, ul. Polajiszko, 1960 r. i.sr

Legitymacja Społecznego Funduszu Budowy Szkół. i.sr

29 listopada 1958 r. powołano do życia Społeczny Fundusz Budowy Szkół (SFBS), który miał za zadanie przeprowadzić powszechną zbiórki niezabędnych funduszy. Na rzecz SFBS opodatkowano prawie wszystkich obywateli: robotników, nauczycieli, górników, rolników i przedsiębiorców.

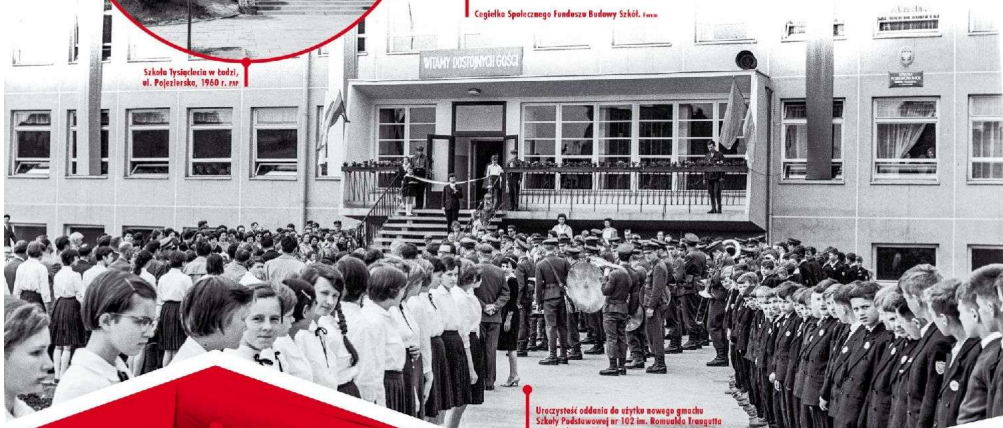
Znaczący wkład w zbiórce funduszy wnosili liczna organizacje, stowarzyszenia i instytucje kultury, a także Polonia i osoby prywatne.

Tysiąclatki budowano z półfabrykatów na bazie standardowych projektów. Wyróżniały się kształtem na tle innych, ówczesnie powstających obiektów. Były do siebie podobne, a ich stylizacja nawiązywała do przedwojennego modernizmu. Typowy projekt opierał się na dwóch lub trzech budynkach ustawionych w literę „U” lub „L”.

Niewysoka pawilony tysiąclatek miały duże korytarze i jasne klasy. Posiadały sale gimnastyczne, dziedzińce, place do opali i często niewielkie zieleńce.

Władze przekonywały, że nowo budowane szkoły zapewnią najbardziej optymalne i nowoczesne warunki do nauki i pracy.

26 lipca 1959 r. oddano do użytku pierwszą szkołę podstawową w Czaładzi przy ul. Spacerowej. Łącznie w ramach akcji trwającej od 1959 do 1965 r. wybudowano 1423 placówki oświatowe, w tym 1288 szkół podstawowych, 75 zawodowych, 41 liceów oraz szkoły specjalne, zakłady wychowawcze i internaty. W 1966 r. SFBS został przekształcony w Społeczny Fundusz Budowy Szkół i Internatów i kontynuował swoją działalność do 1971 r.

Uroczystość oddania do użytku nowego gmachu Szkoły Podstawowej nr 102 im. Romualda Traugotta we Wrocławiu, 1965 r. i.sr

Rozpoczęcie roku szkolnego w szkole podstawowej w Warszawie, 1 września 1961 r. i.sr

1958

Złot Grunwaldzki

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Pierwszą masową imprezą zorganizowaną w ramach obchodów Tysiąclecia były uroczystości związane z 350. rocznicą bitwy pod Grunwaldem. Wydarzenie stanowiło jeden z ważniejszych elementów świętowania jubileuszu, stąd władze przywiązywały do niego bardzo duże znaczenie. Jego częścią był Złot Młodzieży Polskiej „Grunwald” (Złot Grunwaldzki), który odbył się 1–17 lipca 1960 r. Dla jego uczestników zorganizowano 45 obozów szkoleniowo-wypoczynkowych w okolicach Grunwaldu. Program wyznaczały kolejne „dni zlotowe” (Dzień Dziewcząt, Dzień Przyjaźni i Pokoju, Dzień Warmii i Mazur). 16 lipca na uroczystości przybyli przedstawiciele władz wraz z I sekretarzem KC PZPR Władysławem Gomułą i premierem Józefem Cyrankiewiczem.

Punkt kulminacyjny Złota stanowiła wielka manifestacja młodzieży, która miała miejsce 17 lipca. Połączono ją z odsłonięciem pomnika upamiętniającego bitwę pod Grunwaldem oraz uroczystym ślubowaniem młodzieży.

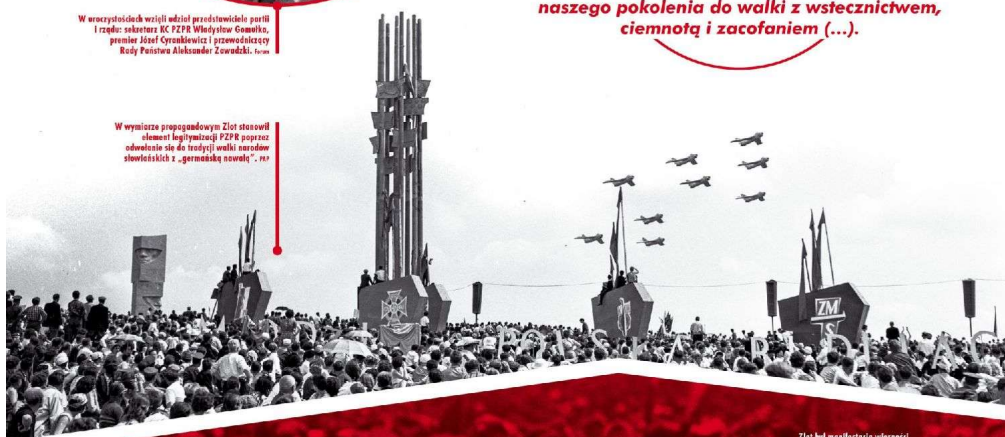
Pomimo wymiaru propagandowego Złot Grunwaldzki miał również wiele z atmosfery rodzimego letniego pikniku. nr 1

W uroczystościach wzięli udział przedstawiciele partii i rządu: sekretarz KC PZPR Władysław Gomuła, premier Józef Cyrankiewicz i przewodniczący Rady Państwa Aleksander Zawadzki. nr 1

”
**My – przedstawiciele młodego pokolenia
Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (...)**
**ślubujemy Ci Polsko: jedność młodzieży miast
i wsi w służbie narodu, socjalizmu i pokoju.**
**Ślubujemy Ci Polsko zespałać wszystkie siły
naszego pokolenia pod ideowym przewodnictwem
Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (...).**
**Ślubujemy Ci Polsko zespałać wszystkie siły
naszego pokolenia do walki z wstecznictwem,
ciemnotą i zacofaniem (...).**

W wymiarze propagandowym Złot stanowił element legitymizacji PZPR poprzez odwołanie się do tradycji walki narodów śląskich z „germańską nowelą”. nr 1

Złot był manifestacją własności i przynależności oraz przede wszystkim wiary. nr 1

1960

Wielki Jubileusz Chrztu Polski, czyli Te Deum Narodu Polskiego

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Milenijny jubileusz rozpoczął się 1 stycznia 1966 r. Na pamiątkę chrztu księcia Mieszka I, który najprawdopodobniej odbył się w Wielką Sobotę, uroczystości zaplanowano na okres od Wielkiej Soboty 9 kwietnia 1966 r. do inauguracyjnego Nowe Tysiąclecie sylwestra 1967 r. Hasłem obchodów było „Te Deum laudamus!”. Wydarzenia miały być wyrazem wdzięczności narodu za chrzest Tysiąclecie chrześcijańskiej Polski.

Najważniejsze uroczystości zaplanowano w Gnieźnie, na Jasnej Górze oraz w miastach znajdujących się na historycznym Szlaku Tysiąclecia: Krakowie, Gorzowie Wielkopolskim, Kołobrzegu, Szczecinie, Wrocławiu, Poznaniu, Wrocławiu, Płocku, Warszawie.

Pierwsza Wtorek podczas uroczystości inaugurujących w Lublinie. 1966

1966

Uroczystości milenijne w Gnieźnie i Poznaniu

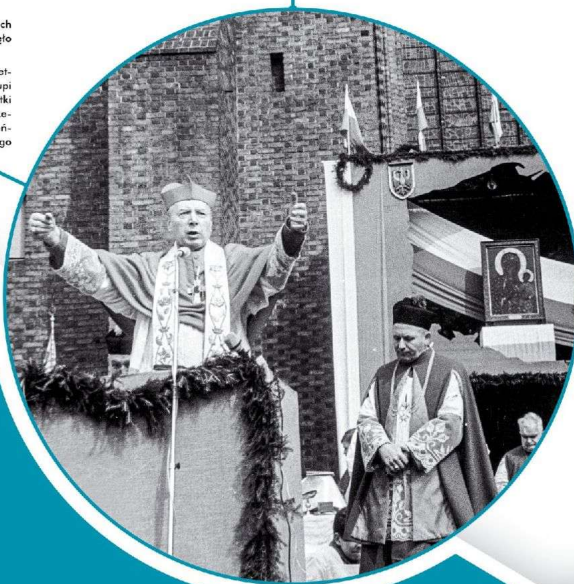
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Obchody Milenium Chrztu Polski rozpoczęły się 9 kwietnia 1966 r. w Gnieźnie, dając początek Tygodniowi Tysiąclecia (9–17 kwietnia). 10 kwietnia w katedrze powitano Obraz Nawiedzenia. W Poniedziałek Wielkanocny odprawiono mszę w intencji rodzin, zaś kolejne dwa dni poświęcono ewangelizacji młodzieży oraz dzieciom. Kulminacyjnym punktem obchodów w Gnieźnie były uroczystości 14 kwietnia. Po ceremonii liturgicznej, która rozpoczęła się o godz. 18 na Wzgórzu Lecha, dzwon św. Wojciecha ogłosił tysięczną rocznicę chrztu Polski. Dzwony kościelne zabrzmiały równocześnie w całej Polsce.

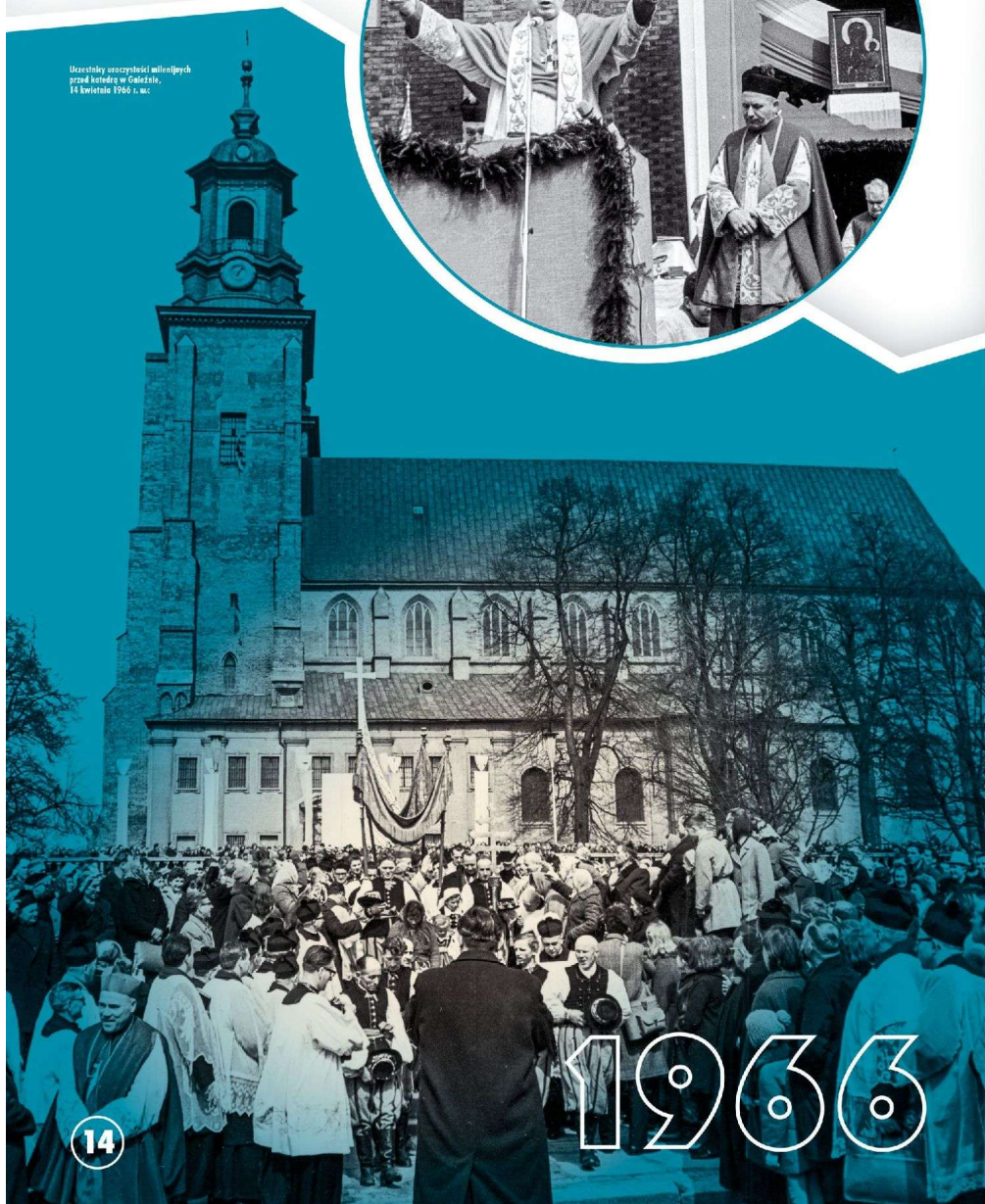
Według – zapewne zaniżonych – danych SB w uroczystościach milenijnych w Gnieźnie podczas Tygodnia Tysiąclecia wzięło udział 135 tys. wiernych.

Inaugurujące Milenium uroczystości kontynuowano 17 kwietnia w Poznaniu. Prymas odprawił mszę w furcie, po czym biskupi w asyście wiernych oczekiwali na przybycie obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej. Po uroczystym przeniesieniu wizerunku do katedry rozpoczęła się ceremonia liturgiczna zakończona kazaniem wygłoszonym przez prymasa Wyszyńskiego do zgromadzonych przed świątynią.

Prymas Wyszyński wygłaszający homilię podczas uroczystej mszy pontyfikalnej w Poznaniu, 17 kwietnia 1966 r. noc

Uczestnicy uroczystości milenijnych przed katedrą w Gnieźnie, 14 kwietnia 1966 r. noc

14

1966

Uroczystości na Jasnej Górze

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej niesiony
w uroczystej procesji na szczyt jasnogórski
fot. J. K.

Główne uroczystości milenijne odbyły się na Jasnej Górze 2-4 maja 1966 r. Udział w nich wzięli wszyscy biskupi, duchowieństwo diecezjalne, zakonne, delegaci parafii oraz przedstawiciele stanów społecznych, zawodów oraz Polonii.

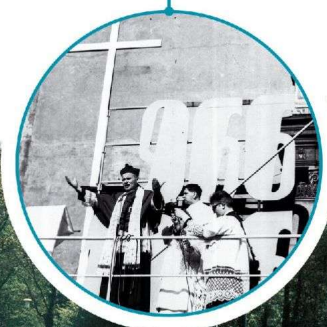
Centralne nabożeństwo milenijne odprawiono 3 maja. Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej w uroczystej procesji został wniesiony na szczyt wzgórza jasnogórskiego, a następnie przyozdobiony nową koroną będącą darem mężczyzn oraz nową suknią – darem kobiet. Nabożeństwo milenijne trwało blisko pięć godzin i zakończyło się przed godz. 15.

W trakcie uroczystości złożono Akt oddania Polski w macierzyńską niewolę Maryi za walność Kościoła Chrystusowego w Polsce.

Wieczorem we wszystkich parafiach w Polsce został powtórzony akt oddania Polski Maryi. Odbyły się również procesje, w trakcie których niesiono kopie obrazu częstochowskiego oraz symbole przyjętego w 966 r. chrztu: krzyż, Ewangelię, kielich, patonę i stulę.

Wielką różnicą szacunków w uroczystościach
na Jasnej Górze 3 maja 1966 r., wzięło udział od
40 do 200 tys. wiernych. Na ich liczenie wpłynął
fakt, że był to wówczas dzień roboczy. fot. J. K.

Samą pontyfikalną celebrował metropolita
krakowski arcybiskup Karol Wójtyła
fot. J. K.

Jasna Góra w czasie uroczystości
milenijnych. fot. J. K.

1966

Obchody Milenium w kraju

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

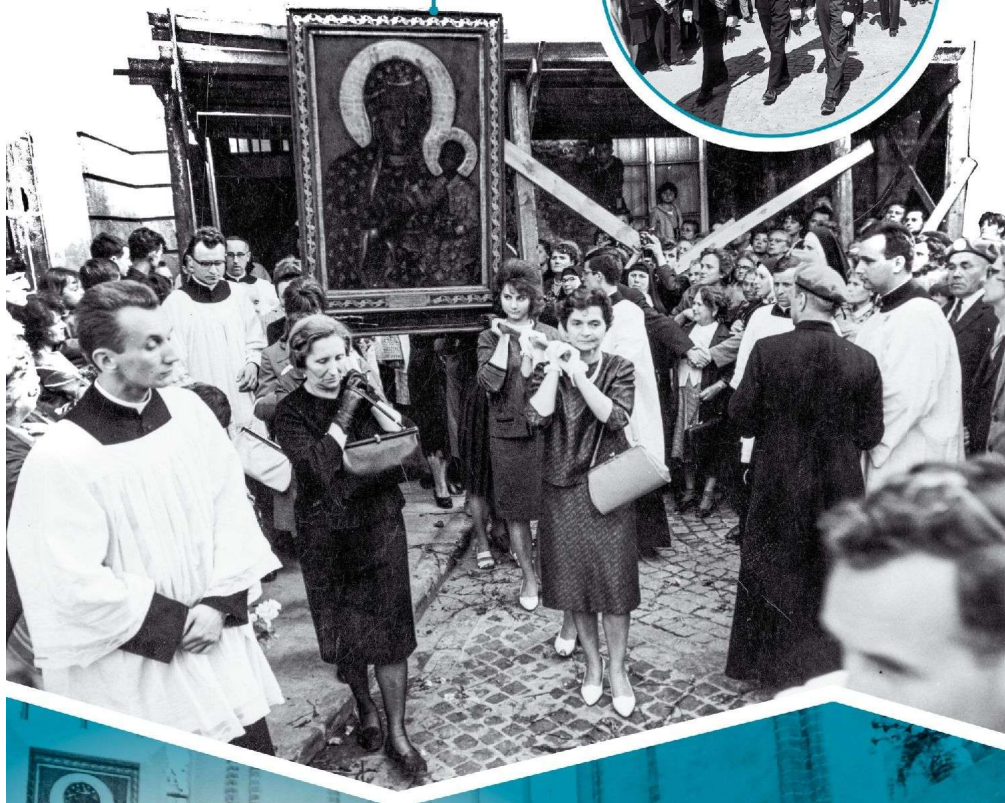
W 1966 r. odbyły się 72 uroczystości – 24 diecezjalne oraz 48 większych lokalnych z udziałem biskupów. Według szacunków SB w 52 wydarzeniach w 1966 r. uczestniczyło około 2,25 mln osób. Natomiast dane Urzędu ds. Wyznań mówią o około milionie wiernych biorących udział w obchodach. Zrealizowano 34 pielgrzymki w diecezjach oraz 5 pielgrzymek stanowo-zawodowych na Jasną Górę. Ze względu na napięty kalendarz obchodów w 1966 r. uroczystości w Sosnowcu, Łodzi oraz Kolobrzegu zostały przeniesione na 1967 r.

Uczczenie Milenium nie byłoby możliwe, gdyby nie olbrzymia praca wykonana przez prymasa Stefana Wyszyńskiego i innych duchownych, takich jak biskupi Zdzisław Goliński i Jan Czarniak oraz ojcowie paulini Alojzy Wrzaliński, Jerzy Tomczakowski, Tadeusz Krauze. Istotny wkład w przygotowanie wydarzenia miały również osoby świeckie.

Górnicy na uroczystościach
milenijnych w Opole, 13 sierpnia
1966 r. (Archiwum Państwowe)

Kopie obrazu
jasogórskiego niosione
przez matki podczas
uroczystości w Warszawie,
22 czerwca 1966 r. (AIC)

Obchody Milenium w Archikatedrze Warszawskiej. Na pierwszym planie
dotrzymczka w stroju lówkim, za nią w mitrze arcybiskup Antoni Baraniak,
nad mównicą Ojciec Nowicki, Warszawa, 20 czerwca 1966 r. (Archiwum Państwowe)

Obchody Milenium w kraju

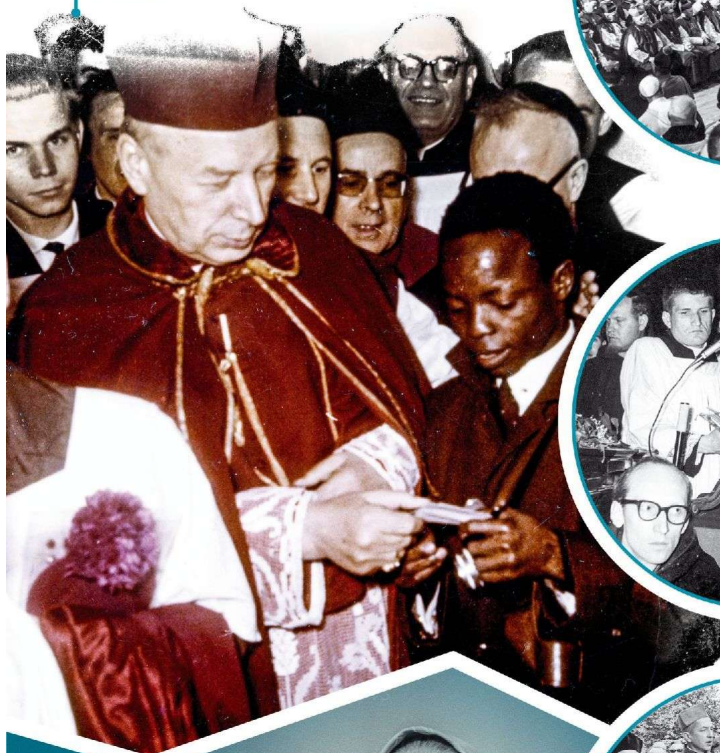

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Obchody tysiąclecia chrztu Polski stały się dla Polaków okazją do publicznego zmanifestowania wiary i przywiązania do Kościoła. Uroczystości w kolejnych miastach na Szlaku Tysiąclecia przyciągały dziesiątki tysięcy ludzi. Częstokroć również przybierały formę demonstracji o charakterze politycznym, w trakcie których wierni głośno okazali poparcie dla prymasa, przywiązanie do religii oraz domagali się poszanowania praw osób wierzących. Pojawiały się również hasła antykomunistyczne. Do spontanicznych, oddolnych manifestacji doszło między innymi w Krakowie i Warszawie.

Obchodom milenijnym w wielu miastach towarzyszyły sesje naukowe i wystawy poświęcone początkom Kościoła na ziemiach polskich oraz jego roli w kształtowaniu państwowości. Odbyły się one między innymi w Gnieźnie, Lublinie, Warszawie. Z wykładami występowali wybitni badacze, jak Jerzy Kłoczkowski czy Adam Vetulani.

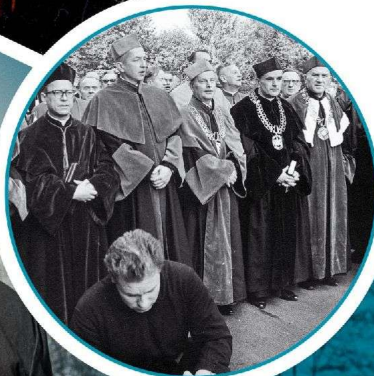
Prymas z grupą studentów podczas obchodów Milenium w Gdańsku, 28 maja 1966 r. Źródło: Pisma.pl

Wykład prof. Jerzego Kłoczkowskiego podczas obchodów Milenium w Gnieźnie, 14 kwietnia 1966 r. Źródło: Pisma.pl

Wystąpienie prof. Adama Vetulaniego podczas sesji naukowej na Wawelu, 7 maja 1966 r. U dołu o. Leon Kłobacz. Źródło: Pisma.pl

Przedstawiciele uczelni na obchodach milenijnych w Toruniu, 11 września 1966 r. Źródło: Pisma.pl

Sprzedż dawajomów podczas wroczyściw w Cęstochowie, sierpień 1966 r. Źródło: Republika: Osiwsk 1988

1966

Obchody Milenium w kraju

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Plany wstępnego na imprezach milenijnych w Krakowie Wielkopolskim, 6 listopada 1966 r. s.c.

1966

Milenium Chrztu Polski na obczyźnie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Lublinie

Milenium uczczono we wszystkich krajach, gdzie istniały polskie katolickie parafie i grupy emigracji nadal identyfikujące się ze swoją wiarą i ojczyzną. Powoływano komitety obchodów, przygotowywano pamiątkowe broszury, znaczki, pocztówki i inne materiały związane z historią Polski. Relacje z uroczystości pojawiały się w lokalnej prasie oraz radiu. Organizowano msze, pielgrzymki, ale także pokazy, odczyty, prelekcje, pochody i akademie. Obchody Milenium poza granicami kraju pokazały przywiązanie rodaków na obczyźnie do wartości i tradycji katolickich, ich patriotyzm, poczucie wspólnoty narodowej i solidarność.

Władze PRL konsekwentnie nie wyraziły zgody na wyjazd z Polski prymasa Wyszyńskiego na uroczystości milenijne organizowane przez środowiska polonijne i kościelne w Europie i na świecie.

Rzym

13 stycznia 1966 r. w audytorium im. Piusa XII zorganizowano uroczystą akademię inaugurującą obchody Milenium w Rzymie. Udział w niej wzięli: papież Paweł VI, kardynałowie, biskupi, przedstawiciele włoskiego rządu oraz przedstawiciele licznych stowarzyszeń polskich działających na emigracji.

Oficjalne uroczystości w Stolicy Apostolskiej odbyły się w maju 1966 r.

- 12 maja – inauguracja obchodów Milenium Chrztu Polski w bazylice papieskiej Matki Bożej Większej (Basilica Papale di Santa Maria Maggiore)
- 13 maja (dzień poświęcony kapłanom) – spotkanie w Domu Pokoju (Domus Pacis) oraz droga krzyżowa odprawiona w Koloseum
- 14 maja (dzień poświęcony młodzieży) – uroczystości w kościele św. Andrzeja na Kwirynale oraz widowisko folklorystyczne w Małym Pałacu Sportu (Palazzetto dello Sport)
- 15 maja – uroczysta msza celebrowana przez papieża Pawła VI w Bazylice św. Piotra na Watykanie
- 16 maja – zakończenie obchodów podczas spotkania na Polskim Cmentarzu Wojennym na Monte Cassino

Prymas Wyszyński i papież Paweł VI na pamiątkowej pocztówce, 1966 r.

Audycja u Pawła VI, Watykan, 15 września 1964 r.
Instytut Pamięci Narodowej

Milenium Chrztu Polski na obczyźnie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Uroczystości w Stanach Zjednoczonych trwały niemal cały 1966 r. Rozpoczęły się ogłoszeniem przez prezydenta Lyndona B. Johnsona 3 maja 1966 r. Dniem Polskim w Stanach Zjednoczonych. Na spotkaniu w Białym Domu przedstawiciele polskiego komitetu wręczyli amerykańskiej głowie państwa kopię obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej. Na polecenie prezydenta obraz został umieszczony w kościele Matki Boskiej Jasnoogórskiej w Pensylwanii, sanktuarium maryjnym prowadzonym przez paulinów.

Stany Zjednoczone

Główne uroczystości z udziałem delegata Prymasa Polski biskupa Władysława Rubinia odbyły się we wrześniu 1966 r. w Chicago. Obchody w Chicago w dużym stopniu skierowane do młodego pokolenia Polaków. Organizowano konferencje, referaty, odczyty i wystawy poświęcone historii ojczyzny, wielkim i zasłużonym rodakom, ich dokonaniom i wkładowi w światową naukę i sztukę.

Ważnym wydarzeniem dla amerykańskiej Polonii była podjęta przez Stowarzyszenie Polskich Kombatantów w Stanach Zjednoczonych inicjatywa powstania znaczka pocztowego upamiętniającego obchody Milenium Chrztu Polski. Znaczek wydrukowano w Wytwórni Papierów Wartościowych w Waszyngtonie. Jego publiczna prezentacja miała miejsce 30 czerwca 1966 r. w Hotelu Sheraton Park w Waszyngtonie.

966 - Millennium of Poland's Christianity. - 1966

Milenium Chrztu Polski w Chicago, 28 sierpnia 1966 r.
byłkiel Pymonowicz

Milenium Chrztu Polski na obczyźnie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Wielka Brytania

Obchody Milenium w stolicy Wielkiej Brytanii zostały zdominowane przez organizację pielgrzymek i odnowienie w polskich parafiach ślubowania jasnogórskiego. Jednym z ważniejszych wydarzeń była konsekracja londyńskiego kościoła pw. św. Andrzeja Boboli, w którym od początku lat sześćdziesiątych XX w. kapłani i wierni upamiętniali wysiłek nieopaległościowej emigracji, w tym z czasów II wojny światowej.

Uroczystości centralne odbyły się 22 maja na stadionie White City z udziałem wernych, licznych biskupów katolickich i anglikańskich. Prasa donosiła, że w spotkaniu wzięło udział ponad 40 tys. ludzi.

Kanada

W 1960 r. Walny Zjazd Kongresu Polonii Kanadyjskiej powołał do życia Komitet Milenium oraz Fundusz Wieczysty. Obie instytucje zajęły się organizacją uroczystych obchodów Milenium Chrztu Polski w Kanadzie.

3 maja 1966 r. ogłoszona Dniem Polskim. W większości miast zamieszkałych przez Polonię tego dnia zawisły na masztach polskie flagi. Efektem obchodów było także umieszczenie pamiątkowej tablicy w kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa oraz wydanie pamiątkowej książki o Polonii zamieszkałej Okręg Kitchener.

Australia

W 1961 r. przygotowujący obchody Milenium polscy kapłani podjęli decyzję o sprrowadzeniu z kraju kopii obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej. Kilka miesięcy później otrzymali informację od prymasa Stefana Wyszyńskiego o możliwości odbioru obrazu z Rzymu, gdzie został poświęcony przez papieża Jana XXIII. Pierwszym miejscem odwiedzanym przez wizerunek Matki Boskiej Częstochowskiej był zakon sióstr nazaretanek w Perth, skąd wyruszył do kolejnych polskich ośrodków w Australii i Nowej Zelandii.

Istotnym elementem obchodów jubileuszu była inicjacja budowy kościoła przy Domu Dziecka Polskiego w Marayoung, który miał stać się pomnikiem Milenium Chrztu Polski. W tym celu w 1964 r. powołano Komitet Budowy Kościoła, a do jego głównych zadań należało przeprowadzenie zbiórki niezbędnych funduszy wśród polskich emigrantów. Uroczyste poświęcenie kościoła 27 grudnia 1966 r. dokonał kardynał Norman Gilroy, arcybiskup Sydney.

Odklizenstwa pocztówki i koperty wydawane z okazji Milenium Chrztu Polski. Foto: Władysław Łabęcki

Centralne uroczystości milenijne na londyńskim stadionie White City

1966

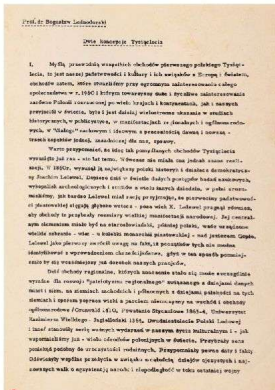
Aspekt naukowy obchodów Tysiąclecia

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

W ramach obchodów Tysiąclecia zrealizowano również szereg działań o charakterze naukowym. Dzięki zwiększonym nakładom finansowym krótkiego okresu dynamicznego rozwoju doświadczyły nauki historyczne oraz archeologia. Zorganizowano m.in. sesję naukową *Początki państwa polskiego (1960 r.)*, Pierwszy Międzynarodowy Kongres Archeologii Słowiańskiej (1965 r.), sesję naukową Polskiej Akademii Nauk o Tysiącleciu (1966 r.). W całym kraju odbywały się konferencje, prelekcje, wykłady, otwierano wystawy na czele z ekspozycją Państwowego Muzeum Archeologicznego p.t. *Początki państwa polskiego*, wydano wiele publikacji naukowych. Ceną za ten krótkotrwały rozwój było jednak wprzęgnięcie efektów prac naukowych w machinę propagandową państwa.

Wystawa archeologiczna *Początki państwa polskiego w 1960 r.* Państwo doświadczało praktycznie nieznanej w skali historii Polski witalnej Kosiółki. [iam.gov.pl](http://www.iam.gov.pl)

Broszura Bolesława I Leśniewskiego *Dwa Ameryki Tysiąclecie* dołączona do wydania 5 tys. egzemplarzy *„Głos Muzuzykalny”* zamówione były jako materiał dydaktyczny dla młodzieży i socjetyzacji.

Zbigniew Kłiszko, członek Biura Politycznego KC PZPR, przewodniczący Komisji Ideologicznej przy KC PZPR oraz Józefów Iwanicki, prezydent Związku Literatów Polskich podczas obchodów Kongresu Kultury Polskiej w Warszawie.

Kongres Kultury Polskiej w Warszawie, 7-9 października 1966 r. Fot. Karel B. Smetak, Głosnik 1966

1966

Sztafety Tysiąclecia

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Przynieśmy Ci Polsko na Twój Jubileusz najpiękniejszy pomnik zbudowany pracą całego narodu – nowe fabryki, huty i kopalnie, domy mieszkalne, szkoły, internaty. Mają one służyć pomysłowości i szczęściu człowieka, jak wszystko co w naszym kraju zbudowaliśmy, budujemy i będziemy budować.

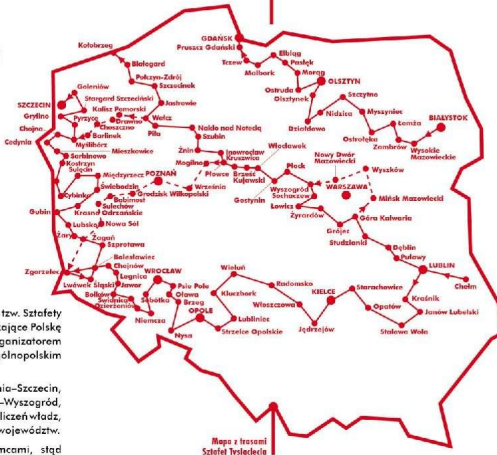
Apał Sztafety Tysiąclecia, „Trybuna Ludu”, 17 kwietnia 1966 r.

Swoistą odpowiedź rządzących na peregrynację Obrazu Nawiedzenia były tzw. Sztafety Tysiąclecia – uroczyste przejazdy kolumn samochodów i motocykli przemierzające Polskę wyznaczonymi trasami między 16 kwietnia a 8 maja 1966 r. Głównym organizatorem przedsięwzięcia było wojsko wraz z władzami cywilnymi, przede wszystkim Ogólnopolskim Komitetem Frontu Jedności Narodu (OKFJN).

Odkryło się siedem sztafet – cztery główne (Chełm–Kolobrzeg, Bogatynia–Szczecin, Białystok–Gdańsk, Lublin–Zgorzelec) oraz trzy odgałęzione (Góra Kalwaria–Wyszogród, Kruszwice–Zgorzelec, Wałcz–Cedynia). W sztafetach wzięło udział, według wyliczeń władz, ponad 200 tys. osób, które przebyły trasę 4304 km prowadzącą przez 16 województw.

Sztafety upamiętniały walkę tzw. ludowego Wojska Polskiego z Niemcami, stąd ich trasy biegły szlakami bojowymi 1 Armii WP (Chełm–Kolobrzeg) oraz 2 Armii WP (Lublin–Zgorzelec).

W czasie przejazdu sztafety gromadzono liczne grupy kibiców zgromadzonych w transparenty i flagi, organizowano konkursy, imprezy artystyczne i zawody sportowe. Ulica, którą poruszała się sztafeta, były udekorowane kwiatami i ryśkami. Nie mogło także zabraknąć propagandy w postaci wypisanych na transparentach sloganów politycznych.

Mapa z trasami Sztafety Tysiąclecia

Każda ze sztafet otrzymywała przygotowaną przez OKFJN książkę z apelem Sztafety Tysiąclecia. Na miejscach poszczególnych etapów uroczystości odczytywano apel podpisany następnie przez przedstawicieli miejscowych władz i organizacji. Książka pozostawała pod opieką lokalnych władz, które później przekazywały ją oficerowi 1 WP na starcie kolejnego etapu sztafety.

Udziałem

**W SPARTAKIADACH SPORTOWYCH
TYSIĄCLECIA PAŃSTWA POLSKIEGO**
zamanifestujemy przywiązanie klasy robotniczej i wszystkich ludzi pracy do Partii, Rządu i bogatych tradycji naszego Państwa

Sztafeta Tysiąclecia w Krasniku, 17 kwietnia 1966 r.
Krasnik: Edward Jędrzejowicz – Krasnik S.A.

Przewodniczący PRN Teodor Szewczuk przekazuje Księżkę Tysiąclecia komendantowi Sztafety plk. Major. Jędrzejowicz, 25 kwietnia 1966 r.
Krasnik: Spółdzielnia Włókna Dłuzi (Krasnik)

Sztafeta Tysiąclecia wyszła z Chełna, 16 kwietnia 1966 r. rrr

Wielka defilada

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Kulminacyjnym punktem obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego była największa w historii PRL defilada wojskowa. Zorganizowano ją 22 lipca 1966 r. w Warszawie pod hasłem:

POLSKA LUDOWA UKORONOWANIEM TYSIĄCLECIA NASZEGO PAŃSTWA

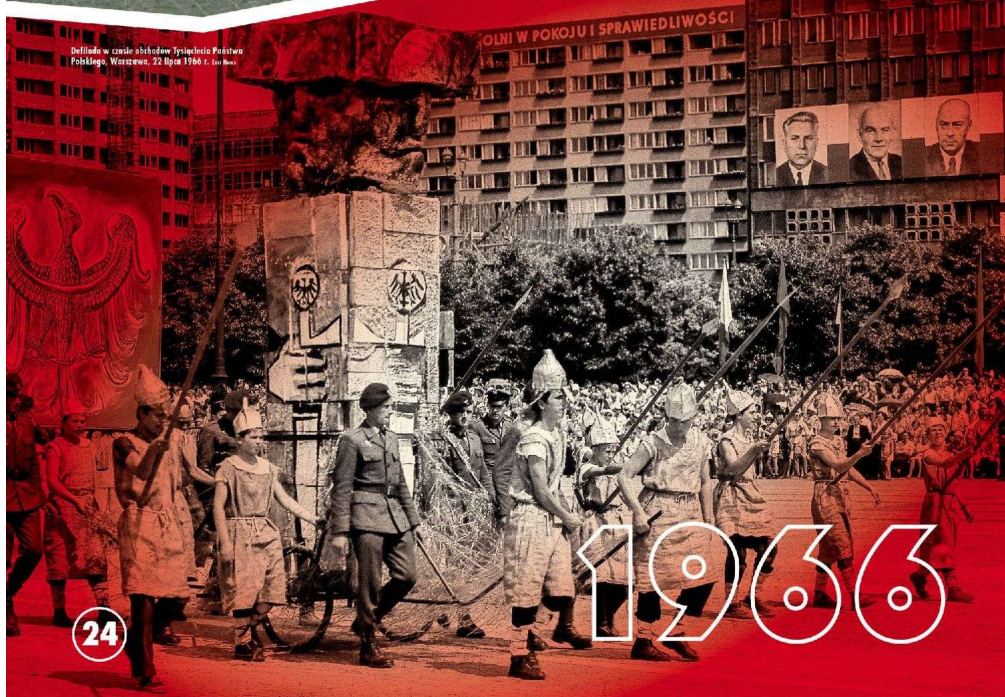
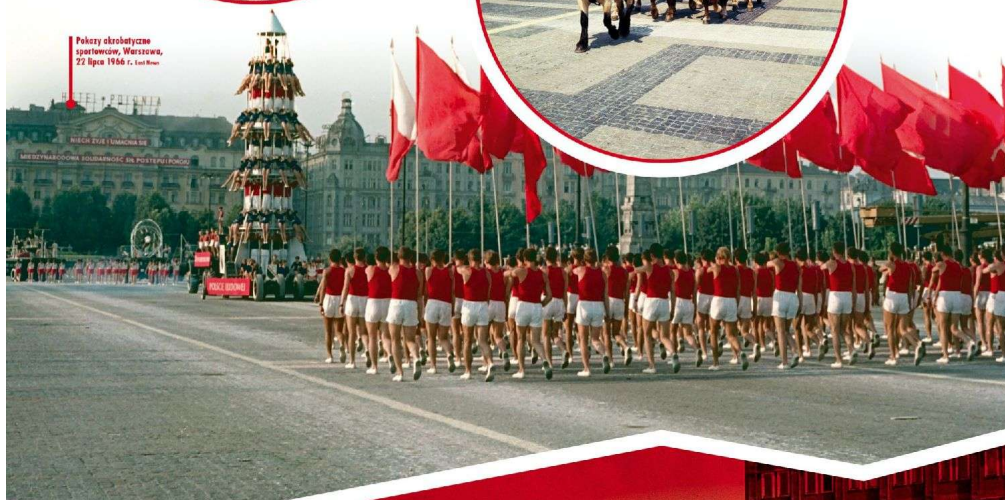
Defiladę rozpoczynały pokazy lotnicze przygotowane przez pilotów i instruktorów ze szkoły lotniczej w Dęblinie. Samoloty przelewały nad stolicą w określonych formacjach i szykach, tworząc na niebie figury: orła białego, liczbę 1000 oraz biało-czerwoną szachownicę.

Przed główną trybuną, na której zasiadali najważniejsi działacze partyni na czele z Władysławem Gomułką, przemarszerowali żołnierze przebrani za wojów Chrobrego, piechotę i rycerstwo spod Grunwaldu, kosynierów, czwartaków z powstania listopadowego, ułanów z czasów Księstwa Warszawskiego, żołnierzy września 1939, „zdobywców Berlina” itp. Zaprezentowali się także przedstawiciele wojsk współczesnych, pracownicy wojskowych wyższych uczelni – Wojskowej Akademii Technicznej i Wojskowej Akademii Medycznej oraz szkół podoficerskich wszystkich rodzajów broni. Podczas defilady zademonstrowano uzbrojenie, jakim dysponowała PRL. W defiladzie udział wzięła młodzież z poszczególnych województw oraz sportowcy.

Defilada w czasie obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego, Warszawa, 22 lipca 1966 r. (1)

Pokazy okolicznościowe sportowców, Warszawa, 22 lipca 1966 r. (2)

Próby ograniczenia peregrynacji obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

W okresie obchodów Milenium w 1966 r. władze partyjno-państwowe podjęły działania zmierzające do ograniczenia peregrynacji. Najczęściej kierowano auto z obrazem na inne niż wcześniej ustalone trasy przejazdu, co miało uniemożliwić wiernym pozdrowienie wizerunku Matki Boskiej w trakcie pielgrzymki. Wyznaczoną drogę zmieniono podczas obchodów Milenium w Gnieźnie, Poznaniu i Krakowie. Kościół za każdym razem protestował przeciwko takim działaniom, powołując się na wcześniejsze ustalenia z władzami.

Jeden z incydentów miał miejsce w Lublinie. Zaplanowano, że 5 czerwca 1966 r., po zakończeniu uroczystości w katedrze, obraz Matki Boskiej Częstochowskiej zostanie przewieziony na KUL bez procesji. Okazało się jednak, że w samochodzie-kaplicy spuszcza powietrze z kół. W związku z tym młodzież, w spontanicznie zorganizowanej procesji, przeniosła wizerunek Matki Boskiej na własnych ramionach. W religijnym pochodzie, który przeszedł ulicami miasta, wzięło udział około 20 tys. osób. Kolejnego dnia samochód-kaplica po opuszczeniu miasta został zatrzymany przez milicję. Obraz przykryto plandeką i tak odwieziono na Jasną Górę.

W obawie przed prowokacjami obraz umieszczono za framugami okna prezbiterium Archikatedry Warszawskiej. Dowiadało to wkrótce możliwość jego odwrócenia i zwrócić, od st. Kowalski, do jednocześnie sprawnie wrócić, że obraz został umieszczony za wieszakami katedry. [Archiwum IPN](#)

”
Sposób postępowania MO i Władz Bezpieczeństwa z Obrazem (...)
jest ciężką zniewagą naszych uczuć religijnych
graniczącą ze świętokradztwem.
(...) Wszyscy katolicy widzą w tym nową
metodę walki z religią, tym razem już nie
tylko z hierarchią, ale z uczuciami religijnymi
wiernych, którym się czyni przeszkody
w ujawnianiu swej postawy religijnej
i wyznawaniu wiary. Walka z Obrazem
Bożej jest dalszym ciągiem prowadzonej
ongis walki z krzyżami.

Fragment listu wysłanego
do Prezydium Rady PRL
z 24 czerwca 1966 r.

Inne zajęcia odnotowano 20 czerwca 1966 r., gdy obraz przewożono z Fromborka do Nowego Dworu Mazowieckiego. Komenda Wojewódzka MO w Olsztynie otrzymała polecenie przejęcia wizerunku Matki Boskiej i dostarczenia go bezpośrednio do Warszawy. W miejscowości Liksajny patrol MO zatrzymał samochód-kaplicę i poinformował duchownych, że obraz ma trafić bezpośrednio do Warszawy. Pomimo prób negocjacji funkcjonariusze MO wyprowadzili żuka wiozącego ikonę z kolumny i skierowali go do Archikatedry Warszawskiej. Była to pierwsza próba „aresztowania” Obrazu Nawiedzenia w trakcie obchodów milenijnych.

Przybycie w otoczeniu wiernych, którzy przyszli
na miejsce przejęcia Obrazu Nawiedzenia przez MO
w Liksajnach. Źródło: Prasa

25

1966

Aresztowanie Obrazu Nawiedzenia

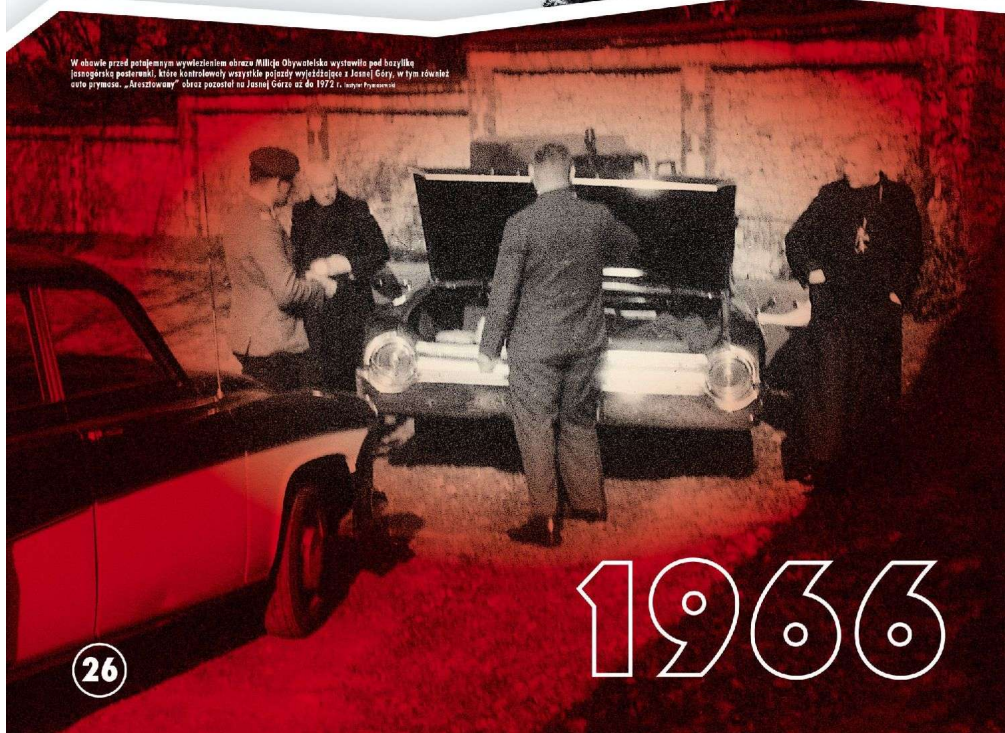
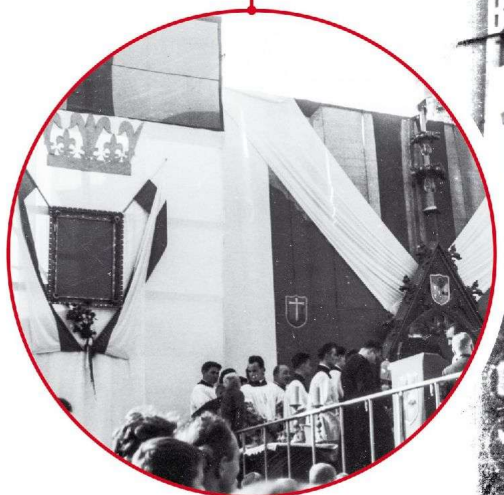

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

2 września 1966 r. wizerunek Matki Boskiej wyruszył z Warszawy do Katowic. Kilka kilometrów przed Będzinem został zatrzymany przez MO. Pomimo prób negocjacji podjętych przez biskupa katowickiego Józefa Kurpasa Obraz Nawiedzenia w asyście milicjantów przewieziono na Jasną Górę. Przedstawiciele MSW poinformowali ojców paulinów, że wizerunek został „zdeponowany” w Kaplicy św. Pawła Pierwszego Pustelnika i nie może opuścić klasztoru pod groźbą sankcji karnych. W przypadku niezastosowania się do nakazu straszono likwidacją paulińskiego domu zakonnego w Częstochowie oraz Wyższego Seminarium Duchownego w Krakowie.

Peregrynację po kraju kontynuowały symbole Świętego Nawiedzenia – paląca się świeca paschalna, Ewangelia oraz puste ramy obrazu.

Puste ramy symbolizujące Obraz Nawiedzenia podczas obchodów Milicjum we Włocławku (po lewej) oraz w Lubaczowie, 1966 r.
Archiwum IPN, Instytut Pamięi Narodowej

W okwiecie przed potajemnym wywiezieniem obrazu Milicja Obywatelska wystawiła pod bazyliką jasnogórską posterunki, które kontrolowały wszystkie pojazdy wyjeżdżające z Jasnej Góry, w tym również czoła prymasa. „Aresztowany” obraz pozostał na Jasnej Górze aż do 1972 r. Instytut Pamięi Narodowej

1966

Wokół wizyty papieża

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

„
Uznaliśmy, iż byłoby wyrazem akceptacji tej szkodliwej polityki wyrażenie zgody przez rząd polski na przyjazd papieża i biskupów z innych krajów, których Episkopat polski, kierując się swoimi celami politycznymi, bez wiedzy i zgody władz partyjno-państwowych zaprosił na kościelne uroczystości milenijne. Dlatego rząd polski (...) nie udzielił zaproszonym zgody na przyjazd.

Starania o przyjazd do Polski papieża Pawła VI na obchody Milenium rozpoczęły się jeszcze przed 1966 r. Rozmowy w tej sprawie prowadzono już rok wcześniej. Papież wyraził chęć przybycia na uroczystości. W marcu 1966 r. prymas Wyszyński przedstawił stanowisko Episkopatu w liście do przewodniczącego Rady Państwa Edwarda Ochaba: „Obecność Papieża wpłynęłaby dodatnio na społeczeństwo, które jest pełne oczekiwań, a nieobecność Papieża byłoby poważnie zaniepokojone. Przyjazd Papieża na Jasną Górę miałby olbrzymie znaczenie w oczach całego świata, dla wysokiej pozycji Polski. Przyjazd ten miałby znaczenie doniosłe i dla polskiej racji stanu”.

Rządzący odmówili. Stwierdzili, że Episkopat świadomie dąży do konfrontacji z władzą, dlatego w tej sytuacji wizyta papieża nie jest możliwa.

Prymas Wyszyński został nominowany na legata papieskiego. Do planów wizyty papieża w Polsce Stolica Apostolska powróciła pod koniec 1966 r. Planowano, że papież odprawi pasterkę na Jasnej Górze. Pierwszą reakcją władz była odmowa. Później dopuszczono wizytę, stawiając jednak szereg warunków: pasterka miała odbyć się we Wrocławiu, w uroczystościach nie mogli uczestniczyć prymas, zaś powitania i pożegnania głowy Kościoła miał dokonać członek Rady Państwa. Również do tej wizyty ostatecznie nie doszło.

Rozedykt XVI w 2004 r. przekazał błogosławionemu na Jasnej Górze złotą różę – dar Pawła VI dla Polski z okazji Milenium. 2004

Władysław Gomułka, przemawia 17 kwietnia 1966 r. podczas obchodów Tygodnia w Poznaniu

Symbolem duchowej obecności papieża był łateł z jego zdjęciem, Jasna Góra, 3 maja 1966 r. archiwum 196

Pracejka ze zdjęciem papieża podczas uroczystości milenijnych na Jasnej Górze, 3 maja 1966 r. archiwum 196

1966

Reakcje władz na obchody Milenium Chrzta Polski

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Lublinie

Organizacja świeckich imprez masowych nie powinna wytworzać wrażenia, że imprezy organizowane przez władze są elementem przeciwdziałania uroczystościom kościelnym. Dlatego też celem wytworzenia przekonania o wtrącości uroczystości kościelnych należy dużo wcześniej niż dotychczas świeckich, wykorzystując środki propagandy masowej.

AM, KC PZPR, LI/164, Osoba przebiegająca uroczystości kościelnych w Kielnie, Poznaniu, Częstochowie i Krakowie, Warszawa, maj 1966 r.

Na Górze Słęży

Wielki zlot młodzieży Dolnego Śląska

Przemówienie tow. A. Starewicz

„Byliśmy, jesteśmy i będziemy” — pod tym hasłem odbył się 3 lipca, w dniu zlotu młodzieży urzędowej i wychowawczej na Górze Słęży. W programie zlotu wzięli udział uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów z terenów powiatu śląskiego. W programie zlotu wzięli udział uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów z terenów powiatu śląskiego. W programie zlotu wzięli udział uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów z terenów powiatu śląskiego.

Potężna manifestacja mieszkańców Śląska i Zagłębia

Ponad pół miliona osób na katowickim Rondzie

TO BYŁ WIDOK niezapomniany. To był dzień, który nie tylko na zawsze pozostanie w pamięci nas wszystkich a zwłaszcza ponad półmilionowej rzeszy mieszkańców województwa — uczestników wczorajszej manifestacji. Czujemy to sercem i wiemy, że dzień ten przejdzie również do historii jako mocne ognio zespajające walkę i mgwsto żołnierza polskiego z tym wszystkim, co z jego krwią wyrósł: z Ojczyzną Ludową, z socjalizmem, z budownictwem nowoczesnej Polski, lepszego jutra Polaków.

Interesujące pokazy wojskowe w 22 rocznicę przybycia oddziałów ludowego Wojska Polskiego do Przemyśla

22 lata temu z terenów Związku Radzieckiego przybyły do naszego województwa oddziały ludowego Wojska Polskiego. Miastem, które jako pierwsze powitało regularne jednostki tego wojska był Przemyśl. Tutaj właśnie i w podmiejskich miejscowościach zawiązała się 6 dywizja piechoty, która na terenie wznowionego skrawka województwa raczowskiego uzupełniała swoje szeregi, szkoliła i przystępowała do walki z hitlerzysmami swoich żołnierzy. W grudniu 1944 r. dywizja rusza na front, przechodząc bojowy szlak wiodący przez Warszawę, Bzdgoszcz, Wal Pomorski, Kolobrzę i Odrę aż do Łodzi.

„Trybuna Łódź”, Warszawa, 4 maja 1966 r.

Order Budowniczych Polski Ludowej dla prastarej stolicy Piastów i Jagiellonów dla Krakowa i ziemi krakowskiej

150 tysięcy uczestników wielkiego wiece z okazji Dnia Zwycięstwa

Dziesiątki imprez — tysiące uczestników
W atmosferze radości i zabaw upływają „Dni Lublina”

Tutaj od dawna Lublin sponosił się do tego święta. Nie dziwnego. Myślał serce wodnia był jubileusz Tyżdzinicy Dnia Piastów. Tu była przygotowana tegorocznym Dniem Lublina — kłódną już tego rodzaju imprez, organizowanej w naszym mieście. Lublin przybrał odświętny wygląd. Dobre przygotowanie barwnym narodowym, sędziwym planasami, barwnymi miastami, kolorowymi festiwalami. W tym świecie uwieczniono wszystkie instytucje kulturalne i artystyczne Lublina, świat naukowy, szkolny i akademicki.

Transparent wywieszony przez władze miasta w trakcie obchodów Milenium w Szczepanie, 6 listopada 1966 r. (z archiwum Państwowej Komisji Historycznej)

Reakcje władz na obchody Milenium Chrztu Polski

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Lublinie

„
Prosimy Władze państwowe, aby przestały nas się bać, aby zaczęły nas miłować. A wtedy, jeśli nasze prawa religijne, narodowe i obywatelskie będą uszanowane, na pewno się porozumiemy.

Bolesław Leśki Ochrzczenie Nowożeńców ze szóstki milenijnej, fragment kolumny gipsowej Wyszczepkiego, Warszawa, 21 czerwca 1966 r.

„
Faktem jest, że chociaż Kościół nie przeciwstawiał swoich uroczystości milenijnych obchodom państwowym, to również obchody nie związane z Tysiącleciem państwowości polskiej, były i są przeciwstawiane uroczystościom kościelnym. W poszczególnych diecezjach uroczystości milenijne związane są ze świętami czy datami o charakterze religijnym, natomiast uroczystościom państwowym nie nadano takiego powiązania, które często są czymś niespotykanym lub zaniechanym od dziesiątków lat, np. sobótki w Warszawie, data sforsowania Odry itp.

Episkopat do premera o prowokacyjnym postępowaniu władz państwa wobec Kościoła, Warszawa, 26 sierpnia 1966 r.

Obchody Tysiąclecia w Poznaniu, 17 kwietnia 1966 r. rps

Władysław Gomułka oraz Józef Cyrankiewicz podczas obchodów Tysiąclecia w Poznaniu, 17 kwietnia 1966 r. rps

Pliki do pobrania

[Katalog wystawy Walka o duszę narodu. Wokół obchodów Milenium i Tysiąclecia Państwa Polskiego \(1956-1966/1967\) \(pdf, 9.21 MB\) 26.05.2021 10:18](#)

Opcje strony